

Armoede Live 10 jaar later: Johanna

Anderen hebben het slechter

Een oplossing voor armoede? Minder bezuinigen op publieke wijkvoorzieningen en meer van de mensen in ruil terugvragen; misschien hoeft het niet allemaal voor iedereen zo luxe. En als het dan met de economie goed gaat, mogen ouderen die leven van alleen AOW het ook best merken. "Het is moeilijk ervan rond te komen, echt moeilijk."

Johanna

Foto: @ Louis Brown

In 2007 was Johanna* 74 jaar en keek terug op een jeugd met strenge ouders, met onderwijs aan de avondschool 'Kennis is macht' en haar werkend leven in financieel-administratieve functies. En haar twee huwelijken en de zes kinderen die ze uiteindelijk alleen grootbracht. Werken en zorgen tegelijk ging niet. "Toen moest ik kiezen. Kies je voor een baan, of voor je hand ophouden en de kinderen bij elkaar." Ze moest noodgedwongen voor het laatste kiezen. Johanna is geridderd in de Orde van Oranje Nassau voor haar vele vrijwilligerswerk.

Kinderen en vakantie

De oorzaken van armoede in haar leven liggen in deze combinatie: de huwelijken en scheidingen; de hoge uitgaven voor de kinderen en geld lenen. Plus het feit dat ze als vrouw in die tijd niet kon werken. Toen de kinderen ouder waren en ze weer wilde werken, werd Johanna te oud bevonden op de arbeidsmarkt. Het moeilijkste van zes kinderen grootbrengen in de bijstand? Dat is de vakantietijd, voegt Johanna toe nadat ze zelf dit interview las.** In 2007/8 formuleerde ze het zo: "Na de vakantie wordt er niet gevraagd: wat heb je gedaan in de vakantie, maar waar was je naartoe met vakantie?!"

In 2017 is Johanna 84 jaar en loopt op linnen gympen langs haar laptop. Ze leeft nog steeds van enkel AOW en is verhuisd naar een appartement. Ze woont vlak bij het wijkcentrum waar ze vrijwilligerswerk doet. En geeft adviezen aan de mensen: "Er zijn er altijd die het slechter hebben, help die eens een keertje "

Activiteiten en bezuinigingen

"In deze wijk heb je heel veel mensen die wel een activiteit willen, maar ze willen geen lid zijn van een club. En activiteiten, dat behoort een wijkvereniging te doen en die hebben we wel gehad, een wijkvereniging. Voor die mensen doe ik nu een wijkbingo en een wijkbarbecue. Dat doe ik allemaal vanaf het wijkcentrum, dat kan ik niet allemaal vanaf m'n flatje doen. Ik was eerst bij het wijkondersteuningspunt, dat werd wegbezuinigd, omdat volgens de gemeente de mensen nu zelf wel de weg wisten voor hun vragen etcetera. Men deed dat al meer en meer via de computer. Dat klopt ergens wel, maar dat gaat niet op voor de ouderen. Een enkeling doet wel iets met de pc, zoals mailen met kinderen en kleinkinderen. Slechts heel weinigen durven het telebankieren aan.

Ik ben er nu gewoon in meegegroeid, met computers en internet maar als ik nu 80 was en ze komen ermee, dan zou ik misschien ook zeggen: het zal mijn tijd wel duren, ik ga het nu niet meer leren. Bovendien verandert alles in een veel te snel tempo voor veel ouderen. Nauwelijks zijn ze aan een verandering gewend of de volgende komt er alweer aan.

Momenteel heb ik geen plekje om mijn vrijwilligerswerk te doen. De gemeente wil van veel gebouwen af en ook van het onderhoud ervan, dus hebben zij beheerders daarvoor gezocht.

Verhuren willen zij nog wel zelf, dat kunnen de beheerders niet doen. De

firma die het gebouw in onze wijk heeft gehuurd, kan mij dus geen plekje geven omdat zij niet mogen verhuren.

Ik ben bang dat het zonder plekje op den duur niet vol te houden is, want het brengt natuurlijk onkosten met zich mee. Telefoon, printpapier, computerinkt etc. Dat is niet vol te houden van enkel AOW.

Voorlopig help ik als vrijwilliger nog wel mee, het is jammer om al die ervaring weg te gooien. Zo hebben we Koningsdag gevierd in de wijk met een barbecue, met maar liefst 106 mensen en een taartbakdag waarbij de kinderen een workshop cupcakes versieren kregen, was ook geslaagd."

"ComputerIdee (..) wordt me nu veel te technisch"

"Ja, met vroeger is dat niet meer te vergelijken. Als je een kind gaat vertellen hoe het vroeger was ...

je had geen radio, je had geen licht, alleen zo'n kousje, de meesten hadden ook geen toilet binnen,

alleen de goed gesitueerden. Sinds ik volwassen ben, vliegt de tijd, vroeger ging het geleidelijker, de laatste tijd vliegt het. Ik heb er geen geld voor, maar een nieuwe telefoon ... mijn schoonzoon doet de kachel aan op afstand en tegen de tijd dat ie thuis komt ik heb dat niet, maar de mogelijkheden zijn er. Het verschil tussen toen en nu: het is ook haast niet te begrijpen voor veel mensen, met de Tweede Wereldoorlog en al die technische veranderingen.

Ik heb al die tijd een abonnement op ComputerIdee, maar het wordt me nu veel te technisch. Ik kan nu beter naar Seniorennet gaan, die leggen het uit zoals ik het begrijp, ik ben lid van Seniorennet. Al die teksten die ComputerIdee gebruikt, die kan ik niet meer bijbenen. Ik had een emailadres van het wijkondersteuningspunt en dacht: straks stopt ie ineens, nu heb ik een nieuw adres aangemaakt zodat ik er thuis mee werken. Toch wel handig dat ik dat allemaal weet! Ik heb een vriendin bijvoorbeeld, die heeft een computer, een goeie maar ze kijkt er niet op. Zodra er ook maar iets is, haar man weet het ook niet, moet er een student komen en dan klaagt ze dat het geld kost. Maar je moet je er ook in verdiepen. En ik maar zeggen, jullie moeten het leren, je grijpt overal naast, luister maar naar de radio! Overall is het 'punt nl'."

Johanna vraagt of ik een koffie wil. "Ik heb een senseo, die is zo klaar."

"Misschien zit die Derde Wereldoorlog er wel, je moet er altijd op voorbereid zijn dat het kan."

"Ik zeg ook wel 's: de jeugd moet meer met de ouderen omgaan. Waarom ik dat vind? Dat de jongeren de ouderen begrijpen; als ik die kinderen in Afrika zie, ik voel wat ze voelen, ik heb de hongerwinter meegemaakt. Dat zijn van die dingen, kinderen moeten weten dat dat hier ook geweest is, dat dat hier ook terug kan komen, dat het niet vanzelfsprekend is wat we hebben, maar als het dan komt Ze denken dat het allemaal zo door kan gaan, maar dat hoeft niet, dat merk je ook aan de buitenlanders die hier komen en die niet lui zijn, die hier studeren en die dan zeggen dat ze het ontzettend naar hun zin hebben, want zeggen ze: 'ik heb hier de kansen gekregen'. Dat moet de jeugd ook weten: dat je zelf iets moet doen om het te bereiken. En dat je moet genieten van vandaag en dat je niet weet wat er morgen is en daar staan ze niet bij stil. De ouderen wel."

Geluk en vriendschap

"De ouderen die nu 50 zijn hebben ook de oorlog niet meegemaakt. Ze zeggen; 'o wat zielig hier, wat zielig daar'. Dat kan hier ook komen! Honger o nee, misschien zit die Derde Wereldoorlog er wel, je moet er altijd op voorbereid zijn dat het kan. Daar heb ik een gedichtje voor gemaakt, voor het blad van De Indische vereniging." Johanna draagt voor: "Geluk zit in de kleine dingen, echt in de kleine dingen, in een vriendschap, in een kind dat naar je lacht, in al die kleine dingen, als je ze niet ziet, dan beleef je ze niet ..."

Een voorbeeld: in de winkel was er een vrouw die iets laat vallen en automatisch buk ik en pak ik het voor haar op. Krijg ik een heel verhaal over haar ziekte. Maar ik heb zelf een struisvogelpolitiek dat ik niet tegen iedereen vertel wat ik allemaal heb. Soms zien ze dat ik een slechte dag heb, maar ik heb het er nooit over."

"Je kan nog dit, je kan nog dat, je kan nog korfballen, je leeft, je haalt adem, je lacht."

"Elke dinsdag leid ik een club en de koffieclub is op woensdagochtend. Ik denk, je moet die ziekte niet laten overwegen, dan vergeet je vrolijk te zijn. Je vraagt je af: 'waarom heb ik dit en een ander niet'. Maar je weet niet wat die ander allemaal heeft. Die mensen willen allemaal aandacht hebben voor hun knietje, hun schouders ... Ik laat ze eerst uitpraten en dan zeg ik van 'maar je kan nog dit, je kan nog dat, je kan nog korfballen, je leeft, je haalt adem, je lacht'. Ik laat ze een leven leiden waar ze wel blij mee kun-

nen zijn. Er zijn er altijd die het slechter hebben, help die eens een keertje en dan zeggen ze: 'eigenlijk heb je wel gelijk', maar ik heb niet altijd gelijk hoor, dat zeg ik er dan meteen wel bij.

Er was een man, de muren kwamen op hem af, oké, ik laat zien welke activiteiten er allemaal zijn:

'misschien past dit bij je', nu komt hij elke dinsdagochtend koffiedrinken. Ik heb een vrouw gehad die wilde zichzelf van kant maken ... dat was een oudere vrouw en haar man had kanker, ze wilde er eigenlijk niet meer zijn, dan luister je en luister je, zegt 'dat is erg dat je man er niet meer is. Had hij veel pijn? Je houdt van hem en dan laat je m gaan, dan laat je zien dat je van hem houdt. Dan moet je eigenlijk blij zijn'. Zo had ze het nog niet gezien, ze had alleen haar eigen zieligheid gezien. Nu heeft ze een nieuwe vriend en het gaat goed.

Ik heb een ziekte waarbij al mijn wervels zijn gezakt en ik heb astma en last van mijn longen, maar ik heb nooit gerookt. Dat komt, ik was een oorlogskind, van mijn 6e tot mijn 10e. In die tijd maakt je lichaam alles aan, mijn cholesteroltoestand is altijd beroerd. Nu kan ik daar wel zielig over doen, maar daar schiet je niets mee op. Wie weet wat er morgen komt, dat zien we dan wel weer."

"Het is moeilijk ervan rond te komen, echt moeilijk."

"Ik heb AOW zonder pensioen. Ik moet mezelf wel dwingen als mensen die veel geld hebben op vakantie gaan, ik zou dat ook wel willen. Je moet opletten waar je het aan uitgeeft, je moet elk dubbeltje omdraaien. Toen de euro kwam, is mijn geld maar de helft waard geworden. De begrafenisverzekering, daar spaar ik voor. En al is het maar 2 euro, dat doe ik in een potje en dat gebruik ik om naar de kinderen toe te gaan en een kadootje te kopen. Als je dat niet doet haal je het niet. Ik ben nog steeds schuldvrij, maar ik heb geen spaarpot. Er zit 20 euro in. Mijn dochter krijgt het voor haar trouwdag, dan koop ik bloemen voor haar en ik heb een bon gekregen voor het rondbrengen van het wijkblaadje, die heb ik bewaard en die krijgt zij dan. Het is moeilijk ervan rond te komen, echt moeilijk."

"Je wilt niet dat je kinderen uitgelachen worden. Dat elk kind naar een clubje mag, dat was in mijn tijd niet, dat is een hele goede zaak."

"Je moet niet gaan lenen, dat heb ik gedaan toen de kinderen op school zaten, toen kwam ik bij de kredietbank terecht. Je wilt niet dat je kinderen uitgelachen worden. Dat elk kind naar een clubje mag, dat was in mijn tijd

niet, dat is een hele goede zaak, want als alle kinderen gaan en jouw kind niet Ik heb ze wel laten gaan, met de restrictie: je moet het een jaar volhouden. Die wilde dan daar naar toe en ik moest 'nee' verkopen. Die zullen er nog wel zijn, ouders die 'nee' moeten verkopen. Schoolreisjes bestonden eigenlijk niet, mijn kinderen gingen wel naar speeltuin of dierentuin, maar nu gaan de kinderen al naar Spanje en Italië. Kinderen zijn toch niet meer tevreden. Als er een verjaardag is moeten ze een thema hebben, daar kun je toch niet meer tegenop... en de ene moeder moet tegen de andere moeder opboksen; ik ben blij dat ik geen kleine kinderen heb momenteel.

Het was in mijn tijd anders. Mijn zoon kocht een radio toen ie in dienst was en als hij weg was, leende ik de radio. Toen kwam er een van de sociale dienst binnen en die zag die radio staan, 'die is niet van mij, die is van mijn zoon' zei ik en dan vroegen ze 'kun je het bonnetje laten zien?' 'Als hij er het weekend is - hij is in militaire dienst - dan vraag ik het bonnetje', antwoordde ik."

Ziektes en controle

"Er wordt enorm veel gesjoemeld natuurlijk. Er kwam een echtpaar naar me toe en dat had een parkeerprobleem dinsdag tussen 11 en 12 uur. Ze hadden burens, een echtpaar dat uit elkaar was en die man bezoekt haar vier keer per week. Maar dat moest ik toch wel weten, want die twee waren getrouwd. Of ik dat niet wilde doorgeven 'Ik wil geen klokkenluider zijn, als u wil dat de gemeente dat weet, dan bel op, dat mag anoniem tegenwoordig en parkeerprobleem de straat is van iedereen', zeg ik dan, daar ga ik m'n tijd niet aan besteden. Dat gebeurt veel. En kinderbijslag, dan hebben ze nieuwe banden voor de auto nodig, wachten ze op de kinderbijslag, dan kunnen ze nieuwe banden onder de auto zetten.

Wat ook is, is dat kinderen zogenaamde ziektes hebben en dan hebben ze een budget ...

de een heeft dhdd en dgd, ik zie door het bos de bomen niet meer van al die ziektes.

Er zijn ziektes die zijn er altijd geweest. En er zijn ziektes en die krijgen een lettertje, en dan een budget Tegenwoordig heeft een bijstandsmoeder de modernste telefoon, televisie, een auto voor de deur. Dat kon ik niet doen. Hoe kan dat allemaal? Haar zoontje is dan adhd, een budget, veel geld dat je dan krijgt. Ze lijdt eronder dat de een wel en de ander niet, en het lukt allemaal. Ze hoeft niet te beknibbelen op haar geld zoals ik. Ik vind

het wel goed dat er geld is voor als zij iets wil studeren om aan een baan te komen, dat vind ik goed, maar niet alles. Er moet eigenlijk iets meer controle zijn ... "

"Voor mij is het normaal dat je elk dubbeltje moet omkeren en als je hard werkt heb je meer."

"Ze maken het de mensen ook makkelijk, ze denken niet echt meer na, want het is zo normaal.

Voor mij is het normaal dat je elk dubbeltje moet omkeren en als je hard werkt heb je meer. Dat is logisch, maar mijn kleinkind, die gaat naar school en maakt niets af. En dan moet ze niet zo in de watten gelegd worden, ze moeten het zelf verdienen. Dat is fout aan die uitkeringtoestand, dat zie je bij die buitenlanders ook, voor vluchtelingen uit allerlei landen lijkt het wel: je hoeft niet te werken en geld haal je uit de muur. Dan is dat ook een idiotie; ik heb het nog nooit iemand zo duidelijk horen zeggen: dat je niet hoeft te werken en geld haal je uit de muur. Ik vind het logisch dat het voor die mensen onder de 30 niet voor niets uit de muur komt, dat ze het zelf gaan verdienen, dat ze het terugverdienen. Ze hoeven niet te werken, maar dan blijven ze zeuren om een huis en dat huis moeten ze ook weer krijgen. Ze moeten denken: hoe kan ik het waard zijn dat ik dat geld uit de muur krijg. Dat wordt te weinig gezegd ook. Er wordt niet op gehamerd, je krijgt geld om de tijd te overbruggen tot je werk krijgt. En dan willen ze ook geld krijgen om een huis te krijgen en ook geld om een huis in te richten. Niemand zegt: het is ter overbrugging."

"Het gaat beter met de economie maar je merkt er niks van."

"Ik had eigenlijk in de politiek moeten gaan. Ik ben bij de PvdA en ik geef alleen een roosje en een foldertje en als ze meer willen weten verwijs ik ze door. Ik ben altijd bang dat ik iets verkeerd zeg en de partij schaadt. En het verlies bij de verkiezingen? Het ligt aan jullie zelf ook, aan de kiezers. Jullie kozen twee partijen en die moest samen regeren en die moesten alle twee water bij de wijn doen en door jullie moesten ze samen regeren.

Het gaat beter met de economie, dat wordt steeds gezegd en dat klinkt zo mooi. Maar je merkt er niks van. Ik merk alleen maar dat de gemeente moet bezuinigen. Misschien in het zakenleven, daar gaat het beter, maar ik zit niet in het zakenleven."

* Johanna is een pseudoniem

** Als Johanna de uitspraak over vakantie en kinderen weer onder ogen krijgt vult ze nog per email schrijvend aan: 'Het moeilijkste van 6 kinderen grootbrengen in de bijstand is b.v. de vakantietijd.

Je ziet om je heen mensen van alles inpakken en vertrekken maar jouw kinderen zijn thuis terwijl hun vriendjes/vriendinnetjes op vakantie zijn. En geeft adviezen aan de mensen. Je kunt mensen al vaak helpen door een luisterend oor te geven zodat zij hun moeilijkheden kunnen spuien. Je kunt ze misschien ook helpen door handvaten mee te geven voor de toekomst of ze verwijzen naar goede instanties waar ze geholpen kunnen worden. Let wel: er zijn er altijd die het slechter hebben dan jij.'

tekst: Ellie Smolenaars

beeld: Louis Brown

'Armoede Live 10 jaar later' kwam tot stand dankzij de Sociale Alliantie en de Stichting Niet voor Jezelf.

Als je uit dit interview citeert, of van de kennis en ervaring van Johanna gebruik maakt, dan willen we je vragen de bronverwijzing 'Armoede Live 10 jaar later' op te nemen, met de weblink naar dit volledige interview. Zo kunnen lezers de uitspraken altijd weer in de volledige context van dit interview lezen en plaatsen. Uit respect voor de geïnterviewden en met veel dank van alle betrokkenen.

Johanna beter leren kennen? In het uitgebreide interview in het boek Armoede Live! (2008) is haar levensverhaal zoals toen verwoord na te lezen. [Klik hier](#) om Korte audiofragmenten en beelden op de site van Armoede Live 2008 te beluisteren en te bekijken.

Copyright: auteurs- en copyright berust bij de leveranciers van beeld en tekst. De Sociale Alliantie nodigt gebruikers uit tot respectvolle omgang met het gepubliceerde materiaal. Bij vragen rond gebruik van het materiaal kunt u zich wenden tot info@socialealliantie.nl